

Bajor, Agnieszka

Tygodnik katolicki "Niedziela" 1926-1939

Rocznik Historii Prasy Polskiej 3/2(6), 91-114

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

T. III (2000) Z. 2(6)
ISSN 1509-1074

**ROCZNIK
HISTORII PRASY POLSKIEJ**

The Roman Catholic
Periodical *Niedziela*
1926–1939

**Tygodnik katolicki
„Niedziela”
1926–1939**

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Instytut Bibliotekoznawstwa
i Informacji Naukowej
Plac Sejmu Śląskiego 1
40-032 Katowice

Agnieszka

BAJOR

KEY WORDS

Roman Catholic press, Częstochowa,
History of the press, the period
between the World War I and World
War II

SŁOWA KLUCZOWE

Prasa katolicka, Częstochowa,
Historia prasy, Dwudziestolecie
międzywojenne

ABSTRACT

The article presents the history of the Roman Catholic periodical *Niedziela* published in Częstochowa in 1926–1939. The work of the Bishop Teodor Kubina, originator and founder of the periodical, is discussed. The editorial contribution of Fr Wojciech Mondry and Fr Stanisław Gałązka has also received due attention. The author has shown the history of *Niedziela*, possibilities of its distribution, variety of topics presented and profiles of its journalists.

ABSTRAKT

Artykuł omawia historię katolickiego czasopisma „Niedziela” wydawanego w Częstochowie w latach 1926–1939. W tekście zwrócono uwagę na działalność ks. biskupa Teodora Kubiny, założyciela pisma, twórcy jego koncepcji, a także związanych z pracą redakcyjną ks. Wojciecha Mondrego i ks. Stanisława Gałązki. Omówione zostały losy wydawnicze „Niedzieli”, możliwości kolportażu, różnorodność tematyczną oraz sylwetki autorów piszących do tygodnika.

Streszczenie

Na tle ogólnych tendencji sprzyjających rozwojowi prasy katolickiej w dwudziestoleciu międzywojennym artykuł omawia historię jednego z tego typu czasopism — „Niedzieli”. Ta reprezentantka popularnej odmiany pism diecezjalnych powstała w Częstochowie w 1926 r. dzięki inicjatywie ówczesnego biskupa nowo utworzonej diecezji częstochowskiej — ks. Teodora Kubiny. W tekście zwrócono uwagę na działalność założycielską biskupa, organizującego nie tylko diecezję, ale także organy prasowe przeznaczone dla księży — „Wiadomości Diecezjalne” (1926–1939) oraz dla przeciętnego diecezjanina — „Niedzielę”.

Odtworzono główne cele i zadania, jakie postawiła przed sobą redakcja pisma.

Ukazano sylwetki najważniejszych dla rozwoju tygodnika osób — dwóch redaktorów, wydawców oraz grono stałych autorów tekstów.

Pierwszy redaktor „Niedzieli” ks. Wojciech Mondry, wywodzący się ze środowiska warmińskiego z całą odpowiedzialnością i poświęceniem oddał się pracy redaktorskiej. Trwała ona mimo wielu kontrowersji (osobiste poglądy ks. Mondrego na temat polityki prowadzonej przez państwo polskie) do 1937 r.

Od 1937 r. prowadzeniem redakcji czasopisma zajął się częstochowianin — ks. Stanisław Gałązka, który posiadał doświadczenie w pracy redakcyjnej. Od 1934 r. wydawał „Czyn Katolicki”, pismo poświęcone Akcji Katolickiej w Częstochowie.

Starano się także ustalić grupę osób stale lub sporadycznie współpracujących z czasopismem. Scharakteryzowano główne grupy piszących teksty do „Niedzieli”, wywodzące się ze środowisk kapłańskich i świeckich.

W pracy znalazły się również informacje o wydawcach tygodnika — Częstochowskiej Kurii Diecezjalnej i Diecezjalnym Instytucie Akcji Katolickiej oraz zakładach drukujących — Drukarni Katolickiej w Katowicach i zakładzie Franciszka Dionizego Wilkoszewskiego z Częstochowy.

Sporo miejsca poświęcono sprawie kolportażu gazety, który prowadzono według obowiązujących zasad oraz nakładowi i sposobom pozyskiwania nowych prenumeratorów.

Krótko scharakteryzowano układ strony tytułowej, zwłaszcza winietę, kilkakrotne zmiany podtytułów czasopisma, jego format, cenę.

Jedną z cech popularnych pism diecezjalnych w okresie międzywojennym było wydawanie specjalnych dodatków, przeznaczonych np. dla dzieci i młodzieży, Akcji Katolickiej, ruchu różańcowego itd. „Niedziela” postarała się o wydawanie tych dodatków głównie dla swych młodszych odbiorców — „Młodzież Katolicka”, „Niedziela dla Dzieci”. Dla dorosłych czytelników przeznaczyła „Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne” i „Kalendarz Jasnogórski”. Wymieniono także tytuły dodatków, które kolportowano razem z „Niedzielą”, choć nie były one wydawnictwami Kurii Częstochowskiej.

Druga część artykułu omawia główne działy tematyczne, na które podzielono treść tygodnika. „Niedziela” była pismem o profilu religijnym, nie pozbawionym jednak elementów społecznych, politycznych i literackich. W obrębie poszczególnych grup wyróżniono popularne tematy, związane z ówczesnymi problemami regionu, Polski i świata.

Przedwojenna edycja czasopisma zakończyła swą działalność w momencie wejścia do Częstochowy wojsk niemieckich. Ponieważ redakcja pisma nie wyraziła zgody na profaszystowskie oblicze gazety, „Niedzielę” zamknięto 3 września 1939 r.

W okresie poprzedzającym odzyskanie niepodległości formą kultury zbiorowej były uroczyscie obchodzone rocznice związane z życiem i działalnością wybitnych przedstawicieli kultury polskiej. Ich celem było utrzymanie tożsamości narodowej. Również Kościół katolicki, będący przeciwnikiem wszelkich idei rewolucyjnych, w sposób niezamierzony broniąc praw Polaków do języka ojczystego, przyczynił się do odrodzenia ruchu narodowościowego¹. Przejawem tego planu był rozwój prasy polskiej, w tym i katolickiej. W 1912 r. Franciszek Radziwiłł twierdził, że „Musimy mieć prasę katolicką silniejszą i potężniejszą niż jest prasa wrogiego nam obozu, a pierwszym krokiem do tego jest zapewnienie jej odpowiednich podstaw materialnych”².

Organizacje świeckie i katolickie sprzyjały rozwojowi prasy katolickiej. Od 1927 r. działała Katolicka Agencja Prasowa, której zadaniem było gromadzenie informacji z terenu Polski, przesyłanie ich do poszczególnych wydawnictw albo za granicę³. W latach 30. inicjatywę opieki nad pismami katolickimi przejęła także Akcja Katolicka oraz związane z nią stowarzyszenia młodzieżowe⁴. W 1931 r. liczyły one około 220 000 członków, głównie ze wsi, jednak rzesza ludności podlegającej stałym wpływom Kościoła w końcu lat 30. wynosiła już 1 800 000 członków różnych organizacji katolickich⁵. Biskup Adam Sapieha patronował z kolei powstałemu po Zjeździe Skargowskim (25 wrzesień 1912 r. z okazji 300. rocznicy śmierci Piotra Skargi) Towarzystwu dla Popierania Prasy Katolickiej. Zadaniem towarzystwa była pomoc w zbieraniu funduszy dla prasy katolickiej. Także kolejne konferencje i zjazdy katolickie poświęcone były sprawie „dobrej prasy”⁶.

Dzięki rozbudowanej akcji propagandowej i kolportażowej prowadzonej przez Parafialne Akcje Katolickie i służące im Stowarzyszenia

---

¹ M. Pater, *Katolicki ruch polityczny na Śląsku w latach 1848–1871*, Wrocław 1967, s. 78.

² F. Radziwiłł, *Znaczenie i potrzeby prasy katolickiej*, Kraków 1912, s. 20.

³ *Historia Kościoła w Polsce*, t. 2, cz. 2, Poznań 1979, s. 65.

⁴ A. Notkowsky, *Polska prasa prowincjonalna Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939)*, Warszawa 1982, s. 296.

⁵ S. Żółkiewski, *Kultura literacka (1918–1932)*, Wrocław 1973, s. 90–91.

⁶ L. Dyczewski, *Działalność wydawnicza Kościoła katolickiego w Polsce międzywojennej*, „Homo Dei”, 1972, nr 4, s. 289.

Młodzieży Polskiej Męskiej oraz Żeńskiej, a także przy poparciu Krucejaty Eucharystycznej, Sodalicji Mariańskiej i innych świeckich ruchów katolickich rozprowadzano około 300 tytułów czasopism katolickich wychodzących w drugiej połowie lat 30⁷. Ich łączny jednorazowy nakład wynosił aż 2 600 000 egzemplarzy⁸, podczas gdy dla porównania Stronictwo Ludowe wydawało około 60 000 egzemplarzy⁹. Trzeba przy tym podkreślić, że społeczeństwo polskie charakteryzował duży odsetek analfabetyzmu, zwłaszcza na wsi. Spis powszechny z 1921 r. wykazał, że wynosił 38,1%, a 10 lat później już 27,6%¹⁰.

Panującym wówczas typem czytelnictwa było, obok elitarnego, inteligenckiego, nowe czytelnictwo masowe — miejskie, jarmarczne, odpustowe¹¹.

Tym bardziej więc dziwi fakt rozchodzenia się tak dużej ilości czasopism katolickich, z których część miała charakter propagandy. Na Śląsku sytuacja ta przedstawiała się nieco lepiej niż w pozostałych regionach. Już od pierwszej połowy XIX w. ukazywało się we Wrocławiu kilka czasopism katolickich, np. „Schlesisches Kirchenblatt” (1835–1885), „Die Breslauer Hasblätter für das Volk” (1863–1871, a do 1941 pod zmienionymi tytułami). Odrębnym nurtem rozwijały się polskojęzyczne czasopisma na Górnym Śląsku przeznaczone dla ludu katolickiego — „Zwiastun Górnos Śląski” (1868–1872) i „Katolik” (1869–1880) Karola Miarki¹², który mógł stać się wzorcem dla redagowania „Niedzieli”.

Powstanie tygodnika „Niedziela”

Koncepcja wydawania czasopisma diecezjalnego powstała dzięki pierwszemu biskupowi częstochowskiemu — ks. Teodorowi Filipowi Kubinie (1880–1951).

Ten urodzony w Świętochłowicach, a wykształcony w Rzymie teolog i filozof, swoją początkową pracę duszpasterską związał z tere-

⁷ Tamże, s. 293.

⁸ S. Żółkiewski, *op. cit.*, s. 93.

⁹ A. Paczkowski, *Prasa polityczna ruchu ludowego (1919–1939)*, Łódź 1970, s. 80.

¹⁰ Tamże, s. 40–41.

¹¹ S. Żółkiewski, *op. cit.*, s. 264–265.

¹² M. Pater, *op. cit.*, s. 260–261.

nem Śląska. Pracował w Mikołowie i Królewskiej Hucie (Chorzów). Zaangażował się w działalność narodową oraz zakładał robotnicze związki zawodowe. Jego działalność nie podobała się władzom i dlatego ukarano go wysłaniem do Kołobrzegu (tu również pomagał robotnikom przybyłym z Polski).

W listopadzie 1911 r. ks. Kubina wyjechał do Berlina, do parafii św. Piusa. Na Śląsk powrócił w 1917 r. Tuż po przyjeździe objął w Katowicach stanowisko pierwszego polskiego proboszcza w parafii Najświętszej Marii Panny. W Katowicach nadal pracował z robotnikami, a również i z młodzieżą.

Obok aktywności społecznikowskiej ks. Kubina zajmował się pracą pisarską. Współpracował m. in. z wydawnictwem Karola Miarki młodszego. Swoje artykuły zamieszczał np. w „Ruchu Chrześcijańsko-Społecznym” z Poznania, „Przeglądzie Powszechnym” z Krakowa i w „Ate-neum Kapłańskim” z Włocławka.

28 października 1925 r. papież Pius XI wydał bullę *Vixdum Poloniae unitas*, która ustanowiła wyodrębnienie z dekanatów diecezji wrocławskiej i kieleckiej diecezji częstochowskiej. W chwili powstania liczyła ona 171 parafii i 911 499 wiernych. 14 grudnia tego roku papież mianował na stanowisko jej pierwszego biskupa ks. Teodora Kubinę. 2 lutego 1926 r. odbyła się uroczysta konsekracja nowego biskupa, dokonana przez metropolitę krakowskiego Adama Sapiehę w obecności biskupów: Augusta Hlonda z Katowic i Augustyna Łosińskiego z Kielc¹³.

Biskup Kubina bardzo energicznie przystąpił do organizowania diecezji. W swoim liście pasterskim z 25 marca 1926 r. określił własne zadania — a były nimi: budowa seminarium¹⁴, zorganizowanie prężnie działającej Akcji Katolickiej¹⁵, ruchu pielgrzymkowego, kongresów eucharystycznych, akcji charytatywnych. Dzięki niemu budowano nowe kościoły, domy katolickie, plebanie oraz dokończono budowę katedry św. Rodziny w Częstochowie¹⁶.

Oprócz urzędu własnego otoczenia organizacyjnego, jedną z pierwszych jego decyzji było założenie dwóch czasopism katolickich: „Wiadomości Diecezjalnych”, które zaczęły się ukazywać już 1 kwietnia

---

¹³ *Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji częstochowskiej, 1958*, Częstochowa 1958, s. 6.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ W. Mondry, *O Akcję Katolicką w diecezji naszej*, „Niedziela”, 1928, nr 43, s. 497.

¹⁶ *Katalog kościołów i duchowieństwa...*, s. 7.

1926 r. (był to organ kurii biskupiej przeznaczony dla duchowieństwa diecezji) i „Niedzieli”.

Stworzenie organu prasowo-książkowego przez biskupa było podyktowane jego wcześniejszymi doświadczeniami wydawniczymi. To przecież dzięki niemu w 1923 r. w Katowicach został założony tygodnik katolicki „Gość Niedzielny”, a dla ludności niemieckiej „Sonntagsblatt der St. Mariengemeinde zu Kattowitz”¹⁷.

Komitet Wydawniczy Kurii Diecezjalnej składał się z księży: Zygmunta Sędzimira — dyrektora diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej, Jana Tomaszewskiego — kanclerza kurii, Wł. Gacka z Kłobucka — dziekana dekanatu brzeźnickiego, Józefa Patrzyka — opiekuna „Ogniska Robotniczego” w Częstochowie i Wojciecha Mondrego — pierwszego redaktora „Niedzieli”¹⁸. Jego zadaniem obok publikowania czasopism diecezjalnych było wydawanie schematyzmów i rubryceli¹⁹.

W marcu 1926 r. ks. biskup Kubina zaproponował ks. Mondremu (1887–1969) stanowisko redaktora „Niedzieli”. Ten znany działacz polskości na Warmii²⁰, a ponadto redaktor działu religijnego „Dziennika Gdańskiego”, „Gazety Gdańskiej” (1920–1922)²¹, po dwóch dniach namysłu przystąpił do realizacji pomysłu biskupa, licząc na pomoc ks. Józefa Gawliny, redaktora „Gościa Niedzielnego”. Ks. Mondry zdawał sobie sprawę z pionierskiego charakteru swojej pracy. Objęcie funkcji redaktora było o tyle trudne, że pismo zaczynało swe istnienie bez lokalu, kapitału, współpracowników i personelu. Pierwszy numer „Niedzieli” ukazał się 4 kwietnia 1926 r., w niedzielę wielkanocną. Redakcja początkowo mieściła się w mieszkaniu redaktora²². W końcu stycznia 1928 r. gazeta otrzymała pokój na redakcję w oficynie częstochowskiego pisma „Goniec Częstochowski” przy al. NMP 52²³. Tego samego roku kuria biskupia przekazała czasopismu lokal na redakcję i administrację

¹⁷ *Polski Słownik Biograficzny*, t. 16, Wrocław 1971, s. 28–29.

¹⁸ W. Mondry, *Pięciolecie „Niedzieli”, „Niedziela”, 1931*, nr 14, s. 173.

¹⁹ W. Mielczarek, *Rozwój drukarstwa i prasy w Częstochowie w l. 1692–1939*. 1973 maszyn. Rozprawa doktorska. Uniwersytet Warszawski. Instytut Dziennikarstwa Wydziału Nauk Społecznych. Promotor: doc. dr hab. Bartłomiej Golka, s. 189.

²⁰ *Polski Słownik Biograficzny*, t. 21, Wrocław 1976, s. 644–645.

²¹ J. Związek, *Działalność wydawnicza Kurii Diecezjalnej w Częstochowie*, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, 1974, t. 2, s. 117.

²² W. Mondry, *Pięciolecie „Niedzieli”...*, s. 172.

²³ Tenże: *Pielgrzym — Jubilat (z okazji 10-lecia „Niedzieli”, „Niedziela”, 1936*, nr 15, s. 173.

w budynku przy al. NMP 64²⁴. W styczniu 1932 r. redakcja i administracja tygodnika rozdzieliły się — redakcja znalazła się przy ul. Racławickiej 12, a w lipcu 1934 r. przy ul. Dąbrowskiego 11 m 6.

Mimo wysiłków włożonych w założenie i prowadzenie redakcji praca ks. Mondrego już od początku wzniewała dużo kontrowersji. On sam bardzo pozytywnie oceniał własne poczynania. Wszelkie niepowodzenia, również i finansowe, mobilizowały go do dalszej działalności na polu redaktorskim i pisarskim²⁵.

Od pierwszego numeru „Niedziela” bardzo wyraźnie przedstawiała swój program działalności. Ks. biskup Kubina był autorem artykułu wstępnego pt. *Arcypasterska zachęta*, w którym określił własne spostrzeżenia na temat roli czasopisma wobec diecezjan. Założony przez niego tygodnik „[...] mógł przyczynić się do wytworzenia i rozszerzenia tego błęgiego ducha niedzielnego w naszych sercach, chce nam przynieść radość niedzielną, chce jako prawdziwy Gość niedzielny każdej niedzieli zawitać do każdego domu katolickiego, do każdego mieszkania, do każdej rodziny.

Chce mówić do was o wszystkim, co jest pięknym i dobrym jak niedziela, co podnosi serce i uszlachetnia duszę jak to czyni niedziela: o Bogu, Najśw. Marii Pannie, o naszym św. Kościele Katolickim, o naszych świątyniach i uroczystościach, o życiu w naszych parafiach, o pięknych naszych katolickich zwyczajach i obyczajach, podstawach i zasadach naszej wiary”²⁶. Biskup Kubina pragnął skonsolidować środowisko katolików częstochowskich. Jego zamiarem było ogłoszenie na łamach „Niedzieli” artykułów prawdziwych, unikających sprzyjania stronnictwom politycznym, za to pięłęgnujących „ducha dusz”²⁷.

Biskup spodziewał się przychylnego przyjęcia tygodnika przez kapłanów i diecezjan. Pojawiło się jednak wielu przeciwników pisma²⁸. Powodowało to stałe ogłaszanie na łamach „Niedzieli” głównych celów czasopisma, przy okazji różnych artykułów — redaktora, pracowników redakcji, jak i pozostałych współpracowników.

Często powtarzano, że głównym celem „Niedzieli” było zwalczanie fałszywej nauki i złych zasad wiary „[...] widząc w błędzących zbłąkane owieczki Chrystusowe, którym trzeba pokazać drogę do dobrego Pasterza

²⁴ Tenże, *Pięciolecie „Niedzieli”...*, s. 172.

²⁵ Tamże, s. 173.

²⁶ T. Kubina, *Arcypasterska zachęta*, „Niedziela”, 1926, nr 1, s. 2.

²⁷ Tamże.

²⁸ W. Mondry, *op. cit.*, s. 172.

i do przystani prawdy; dlatego jej słowa płynęły zawsze z katolickiego serca i nigdy nie były zatrute jadem nienawiści”²⁹.

„Niedziela” była przeznaczona dla czytelników z różnych kręgów społecznych, a zwłaszcza dla rodzin „[...] ponieważ podstawową misją Kościoła jest praca nad rodziną i dla rodziny”³⁰. Widać to w zmieniających się winietach ozdabiających stronę tytułową gazety, zgodnych z obowiązującą wówczas modą na ludowe ornamenty i hasła zachęcające do czytania gazet. Pierwszy numer „Niedzieli” nosił podtytuł „Tygodnik Ludu Katolickiego Diecezji Częstochowskiej”. Już od numeru 5. nastąpiła zmiana podtytułu na „Tygodnik dla Katolików Diecezji Częstochowskiej”. Nowy podtytuł pojawił się 6 września 1931 r. i brzmiał „Ilustr.[owane] Tygodnik Katolicki Diecezji Częstochowskiej”. Ten ostatni tytuł otoczony był winieta w formie ramki, której jedno skrzydło stanowił obrazek czytającej gazetę rodziny, siedzącej na ławce przed domem, a drugie — żołnierzy lub górników, kobiety i dzieci idące do kościoła. Od 31 października 1937 r. usunięto ornamenty, a winieta zamieniono w bardzo prosty napis: „Niedziela”. Zaczęto też podawać słowo „Ilustrowany” w podtytule w rozwinięciu. Od 1938 r. litery tytułu ozdabiano rysunkiem kreskowym. Była to już ostatnia zmiana przed sierpniem 1939 r.

Główne założenia programowe „Niedzieli” nie zmieniły się po przejściu pisma przez drugiego redaktora — ks. Stanisława Gałązkę (1907–1963), redaktora „Czynu Katolickiego” — trzeciego pisma założonego przez biskupa Kubinę. Według Witolda Mielczarka, zmiana na stanowisku nastąpiła z powodu preferowania przez ks. Mondrego artykułów o charakterze politycznym, które nie miały nic wspólnego z nauką Kościoła. Miało to wywołać niezadowolenie księży i władz kościelnych, a zwłaszcza biskupa Kubiny.

Ks. Gałązka, podobnie jak jego poprzednik i ks. biskup Kubina, związany był ze środowiskiem Śląska. Po otrzymaniu święceń kapłańskich udał się do Królewskiej Huty. Tutaj zapoznał się z pracą duszpasterską wśród Ślązaków oraz z Akcją Katolicką, głównie dzięki pomocy ks. Józefa Gawliny³¹.

---

²⁹ Redakcja „Niedzieli”, *Do naszych drogich Czytelników!*, „Niedziela”, 1927, nr 13, s. 133.

³⁰ *Jesteśmy zwyczajni*, rozmowa z ks. dr Ireneuszem Skubisiem, redaktorem naczelnym Tygodnika Katolickiego „Niedziela”, rozmawiał Jarosław Myśliwski, „Trybuna Śląska”, 1988, nr 47, s. 4.

³¹ W. Mielczarek, *Gałązka Stanisław*, [w:] *Słownik ludzi związanych z ksiązką w regionie częstochowskim*, maszynopis, poz. 11.

Od września 1937 r. ks. Gałązka został redaktorem „Niedzieli”. Wtedy też nastąpiła zmiana adresu redakcji. Od września mieściła się ona wraz z administracją ponownie przy al. NMP 64.

Nowy redaktor chciał, by „Niedziela” była nadal przyjaciółką wszystkich swoich czytelników. Pragnął udoskonalać zarówno szatę graficzną, jak i urozmaicać treść tygodnika³². Nie zmienił jednak ani formatu, który od początku wynosił w przybliżeniu (wszystkie oglądane roczniki zostały oprawione i zszyte) 30 × 22 cm. Bez zmian pozostała także objętość „Niedzieli”. Początkowe numery z 1926 r. liczyły 8 lub 12 stron (numery świąteczne lub jubileuszowe). Jednak już od 1928 r. przeważały numery 12-stronicowe, ale pojawiły się także i liczące 16 stron.

Teksty „Niedzieli” najczęściej powstawały specjalnie na potrzeby redakcji. Stąd też liczba osób piszących dla „Niedzieli” przez 14 lat jej istnienia była duża i ciągle się zmieniała. Niewielu było stałych współpracowników gazety. Jednym z nich był Władysław Koźmiński, który uważał, że liczba pojawiających się autorów była rzeczywiście ogromna, ale sporo materiałów powstawało oczywiście w samej redakcji, na której spoczywała odpowiedzialność za jakość drukowanych materiałów³³.

Grupa księży i alumnów piszących do „Niedzieli” zrzeszała się w nieoficjalnym „Diecezjalnym Bractwie Pióra” czy „Towarzystwie Piszących”. Ks. Jan Związek od tych ugrupowań zaliczył około 30 kapłanów częstochowskich³⁴. Liczba pisujących jednak do tygodnika kapłanów była dużo większa — łącznie z zakonnikami, klerykami oraz księżmi pochodzącymi spoza diecezji, a nawet kraju — było ich około 80. Dobry przykład dawał tu ks. biskup Teodor Kubina, który drukował swoje prace, nie tylko w „Niedzieli”³⁵. Do tego ścisłego grona współpracowników należeli m.in.: proboszcz parafii w Kalei, Stanisław Bilski — pełniący funkcję Sekretarza Generalnego Ligi Katolickiej Diecezji Częstochowskiej, ks. Leon Brykalski, ks. Jan Domarańczyk — Sekretarz Generalny Związku Młodzieży Polskiej Męskiej, ks. Franciszek Gryglewski, paulin o. Alfons Jędrzejewski, ks. Izydor Kowalski — proboszcz parafii Srocko, ks. dr Antoni Marchewka, ks. Zygmunt Sędzimir — dyrektor Akcji Katolickiej, ks. Boguchwał Tuora, ks. Stanisław Uf-

³² S. Gałązka, *Do Drogich Czytelników „Niedzieli”, „Niedziela”, 1937, nr 38, s. 460.*

³³ W. Koźmiński, *Wielkanocne 10-lecie „Niedzieli”, „Niedziela”, 1936, nr 15, s. 172.*

³⁴ J. Związek, *Dzieje diecezji częstochowskiej w okresie II Rzeczypospolitej*, Częstochowa 1990, s. 192.

³⁵ Tamże, s. 192–194.

niarski — dyrektor gimnazjum w Wieluniu, a następnie proboszcz Żarek i wielu innych.

Grupa osób świeckich piszących do „Niedzieli” także była imponująca. Większość z nich podpisywała się jedynie kryptonimami, ale niektórzy podawali swoje funkcje i zawody, np. Stanisław Szczurowski, uczeń 8. klasy Gimnazjum Państwowego im. S. Staszica w Sosnowcu, Adolf Simiczek — budowniczy z Żarek, Aleksander Drob — dyrektor chórów na Jasnej Górze, Adam Konopka — prezes obchodów jubileuszu Św. Stanisława Kostki, lekarze — D. Popławski i Stanisław Szwedowski.

Z całej tej licznej rzeszy osób, na uwagę zasługują: prof. Władysław Koźmiński, znawca prawa małżeńskiego w świetle encyklik papieskich, Grzegorz de Navarra-Dembski — poeta, pisarz, historyk i felietonista, oraz nauczyciel I Męskiego Gimnazjum Państwowego im. R. Traugutta w Częstochowie — polonista Jan Sołdrowski.

Przekrój społeczny tej grupy był bardzo szeroki, bo byli tu i profesorowie i rolnicy relacjonujący obchody świąt we własnych wsiach, nauczyciele i uczniowie, lekarze, inżynierowie, górnicy. Ludzie ci dzielili się na łamach „Niedzieli” swoimi przeżyciami, opisywali przygody, relacjonowali pielgrzymki czy wizyty duszpasterskie biskupa Kubiny, pisali opowiadania i wiersze.

Grono osób pracujących nad „Niedzielą” powiększone było o jej wydawców — katowickich, częstochowskich oraz drukarzy. Pierwszym wydawcą „Niedzieli” była Częstochowska Kuria Diecezjalna zorganizowana oczywiście przez ks. biskupa Teodora Kubinę. Na czele kurii stanął biskup Kubina. Jego najbliższymi współpracownikami byli: wikariusz generalny — ks. Franciszek Mirecki, kanclerz kurii ks. Jan Tomaszewski oraz konsultorzy diecezjalni i sekretarze³⁶.

„Niedzielę” wydawano tu od początku jej istnienia do 15 września 1937 r.³⁷ Nazwa kurii nie pojawiła się w stopce tygodnika ani razu, natomiast od 20 marca 1932 r. podawano jako wydawcę Instytut Akcji Katolickiej Diecezji Częstochowskiej.

22 września 1937 r. kompetencje wydawnicze Kurii Diecezjalnej przejął Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej (DIAK) w Częstochowie, który otrzymał zadania edytorskie kurii³⁸.

---

³⁶ J. Związek, *op. cit.*, s. 83.

³⁷ Tenże, *Działalność wydawnicza Kurii Diecezjalnej...*, s. 120.

³⁸ Tamże.

Ks. biskup Kubina nie powołał do życia drukarni diecezjalnej i dlatego druk „Niedzieli” odbywał się w zewnętrznych zakładach współpracujących z redakcją.

Od 1. numeru z 1926 r. do numeru 27. z 1927 r. tygodnik był drukowany w Drukarni Katolickiej w Katowicach Załężu przy ul. Mickiewicza 46/48 (w tej samej, która drukowała „Gościa Niedzielnego”). Od numeru 2. z 1927 r. adres wydawnictwa zmienił się na ul. Warszawską 58.

Z inicjatywy księży: Teofila Bromboszcza (1886–1937), wikariusza generalnego administracji apostolskiej, a później biskupa sufragana katowickiego³⁹, Teodora Kubiny, Jana Szymały i Wojciecha Sołtysika powstało wydawnictwo — „Księgarnia Katolicka Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”. Wkrótce też ks. Bromboszczowi udało się odkupić i wchłonąć Drukarnię Narodową, która stanowiła własność ks. biskupa Augusta Hlonda. W rozbudowie Drukarni mieszczącej się na Załężu uczestniczył m. in. Adam Napieralski (atakowany później za to przez socjalistów)⁴⁰. Zaraz też po owej transakcji nazwa wydawnictwa została zmieniona na „Księgarnia i Drukarnia Katolicka Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”. Nazwa wydawnictwa zmieniła się kolejny raz po dokonaniu zakupu w 1926 r. — tym razem czasopisma „Gońca Śląskiego” (ul. Warszawska 58) — na „Księgarnia i Drukarnia Katolicka Spółka Akcyjna”. W ten sposób siedziba firmy została przeniesiona na ul. Warszawską⁴¹.

Opiekę nad drukarnią sprawowała kuria biskupia, a pomocy udzielała jej cała hierarchia kościelna na Śląsku⁴². Prezesem wybranej Rady Naczelnej był ks. Paweł Brandys, a obok niego księża: Teofil Bromboszcz, dr Emil Szramek, Eugeniusz Brzuska oraz osoby świeckie — dr Jan Hlond, dr Emil Cyran, Kazimierz Sikorski, Dionizy Mędlewski i Jan Piechulek⁴³.

1 lipca 1927 r. nowym drukarzem „Niedzieli” został Franciszek Dionizy Wilkoszewski (1875–1941) z Częstochowy. Na przeniesienie

---

³⁹ H. G w ó ł d ź, *Udział duchowieństwa śląskiego w akcji plebiscytowej i powstaniach (1919–1921)*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 1982, t. XV, s. 181.

⁴⁰ E. D ł u g a j c z y k, *Oblicza polityczne i własnościowe prasy polskiej w województwie śląskim 1922–1939*, Katowice 1990, s. 52.

⁴¹ K. K r a s o ń, *Książki dla dzieci i młodzieży wydane nakładem Księgarni i Drukarni Katolickiej w Katowicach w latach 1925–1939, (Rekonosans badawczy)*, [w:] *Książka polska na Śląsku w latach 1922–1945*, Katowice 1994, s. 71.

⁴² E. D ł u g a j c z y k, *op. cit.*, s. 118.

⁴³ K. K r a s o ń, *op. cit.*, s. 72.

druku tygodnika do rodzinnego miasta zapewne zaważyły względy odległości, a tym samym możliwość łatwiejszej korekty.

F. D. Wilkoszewski był znanym drukarzem i wydawcą częstochowskim, a także redaktorem. Praktykę drukarską zdobywał w Kaliszu i Warszawie. W 1899 r. powrócił do Częstochowy, gdzie zaczął organizować własną drukarnię⁴⁴.

Od 1910 r. Wilkoszewski stale modernizował swój park maszynowy. Od „Kuriera Warszawskiego” odkupił maszynę rotacyjną, a po odzyskaniu przez Polskę niepodległości rozpoczął budowę nowego budynku na drukarnię. Otwarto ją w 1924 r. Dzięki kosztownym inwestycjom była to wówczas jedna z najlepiej wyposażonych drukarni w Polsce⁴⁵.

Nakład „Niedzieli” w 1926 r. wynosił około 10 000 egzemplarzy. Księża współpracujący z biskupem Kubiną proponowali, by pierwszy numer wydać w nakładzie od 3000 do 5000 egzemplarzy. Jednak tuż przed Wielkanocą biskup zarządził, by nakład ten wyniósł 7000. Księża byli przeciwni tak dużemu nakładowi ze względu na nieprzyzwyczajenie społeczeństwa do kupowania tygodnika diecezjalnego. Obawiali się, że czasopismo przyniesie straty. Jednak już 3 kwietnia, gdy pierwszy transport „Niedzieli” przybył z Katowic, część nakładu została sprzedana, a 4 kwietnia udało się sprzedać pozostałą część⁴⁶.

Już w półtora miesiąca później redaktor Mondry ogłosił, że „Niedziela” zwiększyła swój nakład do 10 000 (w samej Częstochowie sprzedawano już około 2000)⁴⁷. Redakcja „Niedzieli” często ogłaszała na swoich łamach wykazy prenumeratorów tygodnika i oznajmiała czytelnikom, że liczba sprzedanych egzemplarzy stale się zwiększa.

Trzy razy ogłaszano także szczegółowe listy prenumeratorów. Pierwsza z nich ukazała się w grudniu 1926 r. Wykaz ułożono alfabetycznie według parafii diecezji częstochowskiej. Najwięcej egzemplarzy rozchodziło się w Będzinie (200 egz.), Brzeźnicy (100. egz.) w częstochowskich parafiach — św. Jakuba (200 egz.), św. Barbary (120 egz.), św. Rodziny (400 egz.), św. Zygmunta (300 egz.), w klasztorze jasno-górskim (200 egz.), w Ostrowach (120 egz.), Pogoni (200 egz.), Praszce

---

⁴⁴ D. Berezińska, *Franciszek Dionizy Wilkoszewski drukarz i wydawca prasy (1875–1941)*, „Ziemia Częstochowska”, 1990, t. XVIII, cz. 1, s. 79–80.

⁴⁵ W. Mielczarek, *Z dziejów drukarstwa częstochowskiego*, „Biuletyn Poligraficzny”, 1975, nr 7/8, s. 56.

⁴⁶ F. Gryglewski, *Przed dziesięciu laty*, „Niedziela”, 1936, nr 15, s. 173–174.

⁴⁷ W. M., *Jak powstała „Niedziela”*, „Niedziela”, 1926, nr 8, s. 11.

(125 egz.), Radomsku (150 egz.), Strzemieszycach (100 egz.), Wieluniu (150 egz.), Włodowicach (100 egz.) i Zawierciu (300 egz.). Najmniej egzemplarzy, bo tylko po 5 sprzedawano w Blachowni, Cielętnikach, Kłomnicach, Krępie, Mykanowie, Niedośpielinie, Niegowonicach, Ostrówku, Przybynowie, Soborzycach i Zawadzie⁴⁸. Łącznie w 180 ośrodkach sprzedawano 8028 egzemplarzy — w samej tylko diecezji.

W celu zwiększenia liczby prenumeratorów i zmobilizowania czytelników, redakcja „Niedzieli” wciąż ogłaszała wyróżniające się w kupowaniu „Niedzieli” gminy, miasta i wsie, a ganiła opieszale i zaniedbujące ten obowiązek. Od 1928 r. podjęto także akcję obdarowywania upominkami książkowymi tych czytelników, którym udało się zdobyć co najmniej 10 kolejnych prenumeratorów⁴⁹. W ten sposób od nowego roku następował wzrost liczby kupujących. Działalność tę redakcja wielokrotnie powtarzała, ale niestety biskup nadal był niezadowolony z osiągniętych wyników. Przypominał, że podobne czasopisma są sprzedawane w znacznie większej ilości, np. „Gość Niedzielny”, rozchodzący się w 44 000 egzemplarzy, a „Przewodnik Katolicki” w 200 000, podczas gdy w tym samym okresie „Niedziela” w 13 000 (1930 r.)⁵⁰.

W 1930 r. komitet wydawniczy oraz kuria biskupia ustaliły normę, według której na każdy 1000 mieszkańców diecezji miało być sprzedanych 50 lub co najmniej 40 egzemplarzy „Niedzieli”⁵¹. To oznaczało, że władze diecezji byłyby usatysfakcjonowane nakładem 50 000 egzemplarzy, co się jednak w okresie międzywojennym nie dokonało.

Dalsze wysiłki w celu osiągnięcia lepszych wyników w sprzedaży „Niedzieli” skierowane były na agitację księży. Redakcja ogłaszała imiennie kapłanów, dzięki którym wzrastała liczba prenumeratorów.

Każdy proboszcz był zobowiązany do prenumerowania „Niedzieli”. Niektórym księżom trudno było zdobyć czasami choćby jednego prenumeratora, ale jeszcze trudniejsze było otrzymanie zezwolenia na zaniechanie tej powinności⁵².

⁴⁸ Liczba prenumeratorów „Niedzieli”, „Wiadomości Diecezjalne”, 1926, nr 6, s. 64–66.

⁴⁹ Odezwa redakcji naszej, „Niedziela”, 1929, nr 2, s. 18.

⁵⁰ T. Kubina, „Te Deum laudamus” na zakończenie roku 1929, kazanie wygłoszone przez J. E. Najprzew. [...] na zakończenie roku 1929 w Katedrze Częstochowskiej, „Niedziela”, 1930, nr 3, s. 34.

⁵¹ Z. Sędzimir, dr L. Wasilewski, Program dla Zarządów parafialnych Akcji Katolickiej: na sezon od października 1930 r. do 1 lipca 1931 r., „Niedziela”, 1930, nr 43, s. 529.

⁵² J. Związek, Działalność wydawnicza Kurii Diecezjalnej..., s. 217.

Ten sposób sprzedaży doprowadził, że w 1931 r. rozchodziło się już 16 000 egzemplarzy, a w miesiącach letnich, podczas pielgrzymek na Jasną Górę, nawet 25 000⁵³. Numery jubileuszowe i świąteczne wydawane były w zwiększonym nakładzie. Stanisław Pawełekiewicz, maszynista w drukarni Wilkoszewskiego twierdził, że liczba faktycznie wydanych egzemplarzy „Niedzieli” znacznie przewyższała jednak dane oficjalne⁵⁴. Dziś trudno jednak dociec, ile faktycznie egzemplarzy wychodziło co tydzień, gdyż stopka redakcyjna nie odnotowywała takich danych.

Redakcja „Niedzieli” samodzielnie opracowała własne metody sprzedaży tygodnika. Czasopismo z założenia miało trafić do każdej rodziny katolickiej w diecezji, gdyż spełniało zadanie duszpasterskie, zastępowało co najmniej jednego wikarego w parafii. Brak czasopisma miał być mocno odczuwany przez rodziny.

„Niedziela” określała miejsce prowadzenia propagandy czytelnictwa oraz sprzedaży gazety. Była to przede wszystkim ambona. Zadaniem proboszcza było odczytywanie całych artykułów lub ich części, podczas mszy św. lub wizytacji duszpasterskich.

Redakcja wyznaczyła też odpowiednie zadanie szkole, gdzie dzieci miały czytać specjalne dodatki przeznaczone dla nich.

Propaganda „Niedzieli” miała się odbywać na zebraniach członków bractw i stowarzyszeń katolickich, którzy powinni byli pracować wśród parafian, rozprowadzając tygodnik.

Po zachęceniu już parafian do czytania „Niedzieli” oraz innej prasy katolickiej należało rozprowadzić gazety. Najczęściej pracą tą zajmowali się kościelni lub ministranci, zazwyczaj w soboty. Oni najlepiej znali teren oraz zapotrzebowanie na odpowiednią lekturę. Osoby znane wszystkim w wioskach czy małych miasteczkach mogły efektywniej spełniać swoją misję, budziły zaufanie, nawiązywały bliższe kontakty, były „apostołami dobrej sprawy”.

Kolportażem zajmowali się też sołtysi i ich rodziny. W miastach w ten sam sposób pracowali chłopcy z Krucjaty Eucharystycznej. Roznosili tygodnik po domach i sprzedawali go przed kościołami w niedziele i święta.

Przy Instytucie Akcji Katolickiej utworzono Sekcje Apostolstwa Dobrej Prasy, które oprócz kolportażu opiekowały się szafkami sa-

---

⁵³ W. Mondry, *Pięćciolecie „Niedzieli”...*, s. 173.

⁵⁴ T. Mielczarek, *Od „Monitora” do „Gońca Reklamowego”: dzieje prasy częstochowskiej (1769–1994)*, Kielce 1996, s. 98–99.

mosprzedazy pism i książek katolickich oraz kioskami. W ten sposób chciano sobie zapewnić dostęp do wszystkich możliwych miejsc sprzedaży „Niedzieli”⁵⁵.

Czynnikiem wpływającym na popularność tygodnika była jego stała i niska cena. Nie zmieniła się ona właściwie przez 14 lat ukazywania się pisma i wynosiła 10 groszy za egzemplarz (tylko w okresie wydawania „Częstochowskich Wiadomości Parafialnych” cena wzrosła do 15 groszy). Tygodnik oferował także prenumeratę kwartalną, za którą należało zapłacić od 1,35 zł do 1,80 zł, a z odnośnikiem do domu 1,65 zł. Ceny te podawane w winiecie zmieniane były nawet co tydzień. Od maja 1931 r. podawano także ceny prenumeraty kwartalnej poza granicami kraju. Wynosiła ona 3 zł.

Akcja kolportażowa prowadzona przez „Niedzielę” obejmowała duży obszar diecezji, a swoimi formami dorównywała pomysłowości ks. Czesława Stańczaka, który omawiał Katolicką Akcję Prasowo-Kolportażową, organizowaną według ściśle określonych zasad, zgodnych z najlepszymi regułami dzisiejszego marketingu, choć oczywiście zgodnymi z ówczesnymi możliwościami oraz wymogami Kościoła⁵⁶.

Profil tygodnika. Jego zawartość

W 1927 r. treść tygodnika podzielono na dziewięć grup tematycznych: 1. Nauki niedzielne i świąteczne; 2. Artykuły religijne i społeczne; 3. Z życia Świętych Pańskich; 4. Z historii świętyń i parafii diecezji częstochowskiej; 5. Powieści i opowiadania; 6. Wiersze; 7. Wiadomości misyjne; 8. Informacje okolicznościowe i różne; 9. Z historii literatury i ze świata. W następnych latach liczbę działów uzupełniono następującymi tematami: pielgrzymki i podróże, z dziejów naszych, wiadomości religijne z Polski, Ojciec św. — Watykan, wiadomości religijne z zagranicy, artykuły gospodarcze, literatura polska, Akcja Katolicka, zagadnienia społeczne, rodzinne i wychowawcze, prasa katolicka, nawrócenia, wyznania, przykłady, rekolekcje zamknięte.

⁵⁵ Redakcja „Niedzieli”, *O propagandzie i kolportażu pism katolickich*, „Wiadomości Diecezjalne”, 1932, nr 2, s. [1–2].

⁵⁶ Por. Cz. Stańczak, *Katolicka Akcja Prasowo-Kolportażowa (potrzeba, metody, środki)*, Łódź 1930.

Treść każdego numeru „Niedzieli” podzielona była na stałe działy, które nie musiały pojawiać się w każdym kolejnym numerze.

Na drugiej lub rzadziej trzeciej stronie numeru zamieszczano tekst Pisma Świętego czytany danej niedzieli podczas mszy św. Tytuły „Lekcji i Ewangelii” były typowe dla kalendarza kościelnego — np. „Na Wielkanoc”, „Na uroczystość Zesłania Ducha św.”, „Na niedzielę pierwszą Adwentu”, „Na uroczystość Bożego Narodzenia”, „Na święto Trzech Króli”, „Na niedzielę mięsopustną”, „Na niedzielę zapustną”.

Obok „Lekcji...” już w pierwszych numerach „Niedzieli” zamieszczano „Wiadomości z Kurii Biskupiej”, prezentujące zmiany, głównie personalne zachodzące w nowej diecezji.

Dużo ciekawszą rubryką było „Z życia naszych Parafii”, które zmieniało nazwę na „Z życia diecezji” i „Kronika Diecezjalna”. Redakcja zamieszczała tu wszelkie informacje pochodzące z regionu o charakterze religijnym. Można tu odnaleźć relacje z obchodów świąt katolickich, wizytacji duszpasterskich ks. biskupa Kubiny, działalności organizacji katolickich i harcerskich, takich jak Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej, Krucjata Eucharystyczna, Katolickie Stowarzyszenie Kobiet, Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej i Żeńskiej, pielgrzymek na Jasną Górę. Tutaj alumni częstochowskiego seminarium przekazywali czytelnikom wiadomości z życia seminaryjnego.

Szerszy zakres informacji zamieszczano w „Co słyhać w świecie katolickim?” (później „Z życia Kościoła”, „Z życia religijnego”, „Życie katolickie w Polsce... i na świecie”, a w końcu „Przegląd spraw katolickich”). Znalazły się tu informacje religijne z Polski i z różnych krajów świata, ale także drobne notatki o charakterze społecznym i towarzyskim.

Podobną tematykę prezentowały działy „Z życia religijnego w Polsce” oraz „Co się dzieje w świecie” (później nazwę zmieniano na „Co słyhać nowego?”, „Różne wiadomości”).

Elementy religijne pojawiały się oczywiście nie tylko w stałych działach. Najczęściej publikowano życiorysy świętych i błogosławionych. Życiorysy ich miały formę krótkich notek, artykułów publicystycznych, dokumentów beletryzowanych i opowiadań. Przypominano sylwetki np. św. Stanisława biskupa i męczennika; św. Jadwigi — księżnej z Trzebnicy, żony Henryka Brodatego; św. Kingi — królowej; św. Jacka Odrowąża; błogosławionego, a od 1938 r. św. Andrzeja Boboli; matki Franciszki Siedliskiej, założycielki Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu i wielu innych osób.

Te artykuły oraz opisy cudów, objawień czy uzdrowień miały charakter dewocyjny. Redaktorzy zdawali sobie sprawę z tego, że przeciętny czytelnik „Niedzieli” nie jest osobą wykształconą, posiadającą ukształtowaną wizję świata i religii. Dlatego też przybliżano czytającym historię objawień z Lourdes i Fatimy, życie stygmatyczki Teresy Neuman z Konnersreuth, uzdrowienia dokonywane przez Matkę Boską Leśniańską — opiekunkę ludu polskiego, Matkę Boską ze Słupi pod Środą czy Matkę Boską z Beauraingu⁵⁷.

W tym samym stylu utrzymane były artykuły o cudach dokonywanych przez Matkę Boską Częstochowską. Informowano czytelników „Niedzieli” o kolejnych uzdrowieniach przed obrazem Madonny. Zaprezentowano oczywiście przy tej okazji historię klasztoru oraz Świętego Obrazu⁵⁸. Przedstawiano wiadomości dotyczące dziejów Częstochowy, ataku husytów na klasztor w 1430 r., szwedzkiego oblężenia z 1655 r. Naszkicowano sylwetki o. Augustyna Kordeckiego i o. Andrzeja Gołdonowskiego, prowincjała zakonu paulinów.

Osobno potraktowano sprawę ruchu pielgrzymkowego i pątniczego, nie tylko do Częstochowy, ale także do Ziemi Świętej (gdzie przebywali księża z diecezji)⁵⁹.

Redakcja zwracała baczną uwagę na omawianie spraw lokalnych, takich jak historia kościołów i parafii diecezji oraz w samej Częstochowie; tworzenie i budowa seminarium duchownego i katedry. Najobszerniej omówiono dekanat wieluński i parafię w Żarkach, ale także kościoły spoza diecezji — klasztor bazylianów w Poczajowie, a nawet

---

⁵⁷ *Misja i męczeńska śmierć św. Wojciecha*, „Niedziela”, 1926, nr 4, s. 42; *Proces św. Franciszka*, „Niedziela”, 1926, nr 21, s. 228; *S. Siemińska, Św. Antoni Padewski*, „Niedziela”, 1927, nr 24, s. 305; *Św. Anna, matka Najśw. Marii Panny*, „Niedziela”, 1928, nr 31, s. 418–419; *Lourdes (w 75 rocznicę objawień Matki Boskiej)*, „Niedziela”, 1933, nr 6, s. 66–68; *Niedowiarek wobec wieczności*, „Niedziela”, 1933, nr 6, s. 68; *Jak pracuje Medyczne Biuro Stwierzeń w Lourdes?*, „Niedziela”, 1938, nr 2, s. 18.

⁵⁸ *Odnowienie obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej*, „Niedziela”, 1926, nr 1, s. 9; *Początki dziejów Częstochowy i Jasnej Góry*, „Niedziela”, 1927, nr 35, s. 365–367; *Jasna Góra za czasów króla Władysława Jagiełły*, „Niedziela”, 1928, nr 35, s. 394–397; *Jasna Góra za czasów Jagiellonów*, „Niedziela”, 1929, nr 34, s. 401–403; *Napad Husytów na Jasną Górę w 1430 r.*, „Niedziela”, 1934, nr 34, s. 400–401; *o. A. Jędrzejewski, O. Andrzej Gołdonowski prowincjał zakonu OO. Paulinów*, „Niedziela”, 1937, nr 33, s. 399; *Cudowna obrona Jasnej Góry w r. 1655 i jej skutki*, „Niedziela”, 1937, nr 34, s. 409–411.

⁵⁹ Podróże opisywali m.in.: ks. F. Gryglewicz — do Ziemi Świętej (1929–1931, nr 22–29) i na Podlasie (1934, nr 38–52, 1935, nr 2); ks. S. Biłski — do Rzymu (1929–1930, nr 44–9); ks. N. Cieszyński i ks. S. Orliński — do Afryki (1930–1931, nr 23–32).

s poza kraju — polski kościół św. Stanisława w Rzymie, opactwo benedyktynów na Monte Cassino czy bazylikę w Loreto⁶⁰.

Często zamieszczano materiały dotyczące działalności, struktury i zadań Akcji Katolickiej. Radzono jak zorganizować Parafialne Akcje Katolickie. Młodzieży podawano dokładne instrukcje i wytyczne pomagające w tworzeniu stowarzyszeń młodzieżowych. Pozostałe organizacje — Sodalicje Mariańskie, Sodalicja św. Piotra Klawera, Krucjata Eucharystyczna czy Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia nie miały bogatej reprezentacji i omówień w postaci artykułów⁶¹.

Zajęto się natomiast innymi instytucjami życia katolickiego, którymi były Diecezjalne Kongresy Eucharystyczne w Częstochowie, Sosnowcu, Wieluniu, Radomsku, Dąbrowie Górniczej, Kłobucku i Zawierciu.

Dużym zainteresowaniem cieszyły się opisy kongresów, podróży, pielgrzymek zagranicznych. Jednocześnie przedstawiano rezultaty misji⁶².

Sporo miejsca poświęcano także osobom papieży, szczególnie Piusowi XI. Opublikowano relację z koronacji papieża, nabożeństwa z okazji pięćdziesięciolecia jego kapłaństwa w bazylice św. Piotra w Rzymie. Rzadziej wspomniano papieży: Grzegorza VII, Leona XIII, Piusa XII i innych noszących imię Pius⁶³.

⁶⁰ *Diecezja Częstochowska*, „Niedziela”, 1926, nr 2, s. 5–6; J. Placek, *Ideowe znaczenie diecezji Częstochowskiej*, „Niedziela”, 1927, nr 14, s. 137–139; *Katedra w Me-diolanie*, „Niedziela”, 1927, nr 25, s. 264; *Początki naszej Katedry*, „Niedziela”, 1927, nr 45, s. 473–479; ks. W. Przygodzki, *Z przeszłości Wielunia*, „Niedziela”, 1928, nr 6–10, 15–48, 1929, nr 2–31; ks. W. Mondry, *Diecezja Częstochowska w latach 1926–1928*, „Niedziela”, 1928, nr 37, s. 418–423; *Z pięcioletniej pracy pierwszego Arcypasterza Diecezji Częstochowskiej*, „Niedziela”, 1931, nr 45, s. 560–561.

⁶¹ Ks. W. Mondry, *O akcję katolicką w diecezji naszej*, „Niedziela”, 1928, nr 43, s. 497–498; J. P., *Akcja Katolicka w walce z nowoczesnym pogaństwem*, „Niedziela”, 1933, nr 44, s. 521–522; *Drogi Akcji Katolickiej w Polsce*, „Niedziela”, 1934, nr 43, s. 508–510; *Zadania Akcji Katolickiej w Polsce*, „Niedziela”, 1934, nr 39, s. 457–458; Z. Trószanka, *Testament: z życia K. S. M.*, „Niedziela”, 1936, nr 47, s. 568; *Prasa i Akcja Katolicka*, „Niedziela”, 1938, nr 2, s. 17–18.

⁶² *Jak inni wykonują uchwały swych kongresów*, „Niedziela”, 1928, nr 48, s. 551–552; *Kongres Eucharystyczny w Sosnowcu (28–30 czerwca)*, „Niedziela”, 1929, nr 27, s. 326–328; *Sobór powszechny w Efezie w r. 431*, „Niedziela”, 1931, nr 33, s. 418–420; *Znaczenie Kongresów Eucharystycznych*, „Niedziela”, 1932, nr 26, s. 302–303; *Apostolstwo świeckich*, „Niedziela”, 1932, nr 39, s. 461–462; *Czym jest Misjonarz?*, „Niedziela”, 1933, nr 43, s. 509–510.

⁶³ *Niedziela u Ojca św.*, „Niedziela”, 1928, nr 49, s. 561; W. Kościński, *Wychowanie młodzieży w świetle Encykliki Piusa XI*, „Niedziela”, 1930, nr 35, s. 431–432; *List apostolski Ojca św. Piusa XI do Episkopatu Polski*, „Niedziela”, 1930, s. 45, s. 553; *Konkordat Polski ze Stolicą Apostolską*, „Niedziela”, 1933, nr 45, s. 533–535.

Kolejną dużą grupę tematyczną tworzyły materiały o charakterze społeczno-politycznym. Krótkie notki informacyjne, podające bieżące wiadomości z kraju i ze świata, można było odnaleźć w działach: „Migawki”, „Rzeczy ciekawe”, „Nadesłane”. Zagadnienia społeczne omawiano w kilku blokach tematycznych: czym jest małżeństwo, wychowanie dzieci, rodzina, szkolnictwo, bezrobocie, głód, alkoholizm i polska emigracja zarobkowa — głównie w Niemczech⁶⁴.

Dział polityczny wypełniały spostrzeżenia z pogranicza polityki i religii. Przedstawiano problemy kilku krajów, w których katolicyzm był najbardziej zagrożony: Hiszpanii, Meksyku, Rosji, Niemiec⁶⁵.

Na bieżąco relacjonowano wydarzenia polityczne w Polsce, np. przewrót majowy w 1926 r. Przed każdymi wyborami tygodnik inicjował kampanię nawołującą do głosowania na kandydatów reprezentujących partie narodowe i katolickie. Krytycznie odnoszono się do Polskiej Partii Socjalistycznej, opowiadającej się za zerwaniem konkordatu i ograniczeniem funduszków na sprawy wyznań. Atakowano „Wici” i komunistyczny „front ludowy”. Przypominano agresję sowiecką na Rzeczpospolitą i wydarzenia z 1920 r. Opisywano także położenie, zajętego przez Czechy, Śląska Zaolziańskiego oraz sytuację Gdańska, w którym Niemcy dopuszczali się aktów przemocy. Charakterystykę polskiej sytuacji politycznej uzupełniały opisy wewnętrznych stosunków polsko-żydowskich. Przyczyn niechęci Polaków do Żydów upatrywano w braku szacunku wyznawców judaizmu dla niedzielnego odpoczynku, dokonywaniu uboju rytualnego, handlu dewocjonaliami, opanowywaniu świata finansów i popularnym wśród nich komunizmem.

Wnikliwie analizowano upadające w Rosji życie religijne, prześladowania katolików, propagowanie świeckich małżeństw i świeckiego

---

⁶⁴ G. de Navarra, *Matka i jej zadanie*, „Niedziela”, 1927, nr 29, s. 283–284; *Na drogach katolickiej myśli społecznej*, „Niedziela”, 1928, nr 9, s. 102–104; *Rozwój i stan dzisiejszy wychodźstwa*, „Niedziela”, 1928, nr 49, s. 561; ks. A. Mietliński, *Głosy o „Niedzieli” z obczyzny*, „Niedziela”, 1930, nr 32, s. 394–396; *Od naszych rodaków z Niemiec*, „Niedziela”, 1930, nr 39, s. 477–479; W. M., *Bez lęku — naprzód!*, „Niedziela”, 1933, nr 6, s. 65–66; *O katolicki czyn społeczny*, „Niedziela”, 1937, nr 44, s. 481–482.

⁶⁵ M., *Przypomnienie na czasie!*, „Niedziela”, 1930, nr 45, s. 553; *Krwawe zdarzenia w Berlinie i Dreźnie*, „Niedziela”, 1933, nr 6, s. 78; W. Kościński, *Żydzi a świat chrześcijański*, „Niedziela”, 1935, nr 5, s. 51–53; ks. S. Kuraś, *Wojna, wojna!*, „Niedziela”, 1936, nr 49, s. 590–591; *Do czego zmierza polityka min. Świętosławskiego w Ż. N. P?*, „Niedziela”, 1938, nr 3, s. 28; *Nową taktykę komitetu trzeba demaskować...*, „Niedziela”, 1938, nr 3, s. 29–30; *Osobne miejsca dla Żydów*, „Niedziela”, 1938, nr 3, s. 34; *Cienie i blaski w życiu polskim*, „Niedziela”, 1938, nr 48, s. 559–560.

wychowania, zamykanie cerkwi. Tygodnik podkreślał, że rosyjscy komuniści finansowali rewolucję w Hiszpanii. Od 1933 r. rozpisywano się o wszechogarniającym Niemcy faszyzmie, negującym potrzebę istnienia Kościoła katolickiego. W III Rzeszy katolicy nie mogli swobodnie prowadzić życia religijnego, a polscy imigranci zarobkowi nękanymi byli ciągłymi szykanami.

Trzeci dział „Niedzieli” stanowiły teksty literackie. Każdy numer czasopisma zawierał co najmniej jeden tekst literacki. Najczęściej publikowano teksty prozatorskie (opowiadania, powieści w odcinkach, legendy, przypowieści, nowele, obrazki z życia, beletryzowane życiorysy świętych, gawędy), rzadziej natomiast poetyckie. Publikowano od 14 (1936 i 1937 r.) do 69 (1930 r.) tekstów literackich rocznie. Od 1935 r. ich liczba znacznie zmalała i tylko numery świąteczne były bardziej urozmaicone. Najobszerniejszymi i stale zamieszczanymi tekstami były powieści w odcinkach. Drukowano je od 1927 r. Nieprzypadkowo zapewne wybrano na początek powieść historyczną Wacława Gąsiorowskiego *Ostatnie zdobycie Częstochowy* według jego utworu *Huragan*. Następnie publikowano: Karola Dickensa *Wigilia Bożego Narodzenia*, *Zbawienie świata* według powieści Józefa Ignacego Kraszewskiego *Caprea i Roma*, Marii Czeskiej-Maczyńskiej *Otworzyło się okno na świat*, ks. Zygmunta Chełmickiego lub Chełmińskiego *Requiem in pace*, opowiadanie o ks. Anzelmie Malutkim z jaworzyńskiej parafii. Najdłuższą powieścią była *Tajemnica spowiedzi* ks. jezuity Józefa Spillmana (99 odcinków). Antoni Skrzynecki (pseud. A. Werytus) wydał powieść historyczną z XIX w. pt. *Skarby jasnogórskie*. Dużym powodzeniem cieszyła się powieść Pierre’a l’Ermite’a *Jak zabiłam moje dziecko*, opowiadająca o przemianie duchowej bogatego chłopca, który poświęcił się pracy charytatywnej. Stała pracownica „Niedzieli”, Elża Burchardówna była autorką kolejnej już powieści *Blask złota*. Jako rewelacyjny zapowiedziano utwór Heliosa *Skarb z dalekiej ojczyzny*. Ostatniej powieści Gajusa Torna *Gdy zapanował mrok...* nie zdążono zakończyć przed wrześniem 1939 r. Łącznie w ciągu 13 lat wydrukowano 10 powieści, wykorzystujących model literatury dla ludu. Popularne były teksty o charakterze moralizatorskim, o cechach zabawowych. W każdej powieści odnaleźć można było bohaterów pozytywnych, którzy żyli zgodnie z zasadami religii katolickiej, mimo przeciwności losu osiągnęli szczęście i awans społeczny⁶⁶. Redakcja „Niedzieli” wykorzystywała także fragmenty znanych utworów, np. *Chłopów* Władysława Reymon-

⁶⁶ Por. tamże, s. 83–100.

ta, *Quo vadis*, *Potopu* Henryka Sienkiewicza, *Pamiętników Mrocza* Józefa Ignacego Kraszewskiego.

Najliczniejszą grupą tekstów były opowiadania. Bywały numery, w których publikowano ich nawet kilka (w okresie Bożego Narodzenia i Wielkanocy — ich tematyka była wtedy oczywiście związana ze świętami). Podobnie jak i powieści miały one charakter religijny. Ich celem było wychowanie czytelników, ukazywanie im godnych naśladowania wzorów postępowania. W „obrazkach z życia” i „prawdziwych wydarzeniach” przedstawiano realistycznie nędzę robotników, chłopów, rzemieślników. Bohaterami opowiadań byli zwykli ludzie, których życie niczym się nie różniło od życia przeciętnego czytelnika „Niedzieli”.

W „Niedzieli”, podobnie jak w innych tego typu czasopismach dużym powodzeniem cieszyły się gawędy (popularne już od XIX w.), pisane prostym, często stylizowanym na gwarę językiem. Autorami tekstów byli: Walenty Zręda i jego żona Brygida Zrędzina, Agata Pyciowa spod Ojcowa, Janek spod Częstochowy, Bartek Brzytewka czy Marcin Grzyb.

Wśród tekstów poetyckich można wyodrębnić kilka grup tematycznych. Jednym z motywów (i tych wierszy było najwięcej) było Zmartwychwstanie oraz Boże Narodzenie. Prezentowano tu wiersze np. Adama Habdanka, Stanisławy Siemińskiej, Marii Konopnickiej, Jana Kasprowicza, Adama Pługa (pseud. Adama Pietkiewicza), Marii Czeskiej-Maczyńskiej.

Pojawiały się też wiersze nawiązujące do święta Matki Boskiej Gromnicznej, Popielca, Królowej Maja, Bożego Ciała, Wniebowzięcia NMP. Kilka z nich poświęcono Chrystusowi — w otoczeniu dzieci, w mieście — czy wreszcie dźwiganemu przez Niego krzyżowi.

Literaturę piękną czytelnicy poznawali także dzięki artykułom omawiającym życie i twórczość najwybitniejszych polskich prozaików i poetów. Zaprezentowano sylwetki polskich wieszczów — Adama Mickiewicza (jego stosunek do św. Stanisława Kostki przeanalizował Jan Sołdrowski, autor kilku wybitnych tekstów o twórczości polskich pisarzy) i Juliusza Słowackiego. Dużym uznaniem w redakcji „Niedzieli” cieszyli się: Adam Asnyk, Jan Kasprowicz, Jan Kochanowski, Ignacy Krasicki, Teofil Lenartowicz, Bolesław Prus, Władysław Reymont, Henryk Sienkiewicz, Stanisław Wyspiański. Autorzy ci krzewili, według redakcji, ideały narodowe⁶⁷.

---

⁶⁷ S. B., *W jaki sposób A. Mickiewicz uczcił matkę Boską w trzeciej części „Dziadów”*, „Niedziela”, 1927, nr 25, s. 260–263; G. de Navarra, *Spowiedź Adama*

Ponadto kilka działów poświęcono gospodarstwu domowemu i wiejskiemu. Redakcja „Niedzieli” stale ogłaszała „ceny zbóż” oraz „ceny płodów rolnych” w Częstochowie, a potem i na świecie. Redaktorzy przypominali rolnikom kolejność prac wykonywanych w polu, ogrodzie, sadzie, pasiekach czy w gospodarstwie. Popularyzowano wiejskie obrzędy i folklor. Omawiano zagadnienia hodowlane, handlowe, a nawet kucharskie w dziale „Dla Naszych Gospodyń”.

Tematy historyczne zawsze były związane z religią: Konstytucja 3 Maja, powstanie styczniowe, „cud nad Wisłą”. Artykuły biograficzne popularyzowały kompozytorów: Ludwika von Beethovena, Fryderyka Chopina, Franciszka Liszta; malarzy: Jacka Malczewskiego, Jana Matejkę; polityków: Engelberta Dolfussa — kanclerza Austrii, Józefa Piłsudskiego, Kazimierza Pułaskiego i władców: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Fryderyka Augusta III, ostatniego króla saskiego.

Ostatnie strony każdego numeru „Niedzieli” zajęte były przez drobne ogłoszenia oraz reklamy. Ich celem było zapewnienie redakcji względnie stałego dopływu gotówki. Ogłoszenia od 1. numeru „Niedzieli” z 1926 r. do numeru 28. z 1927 r. kosztowały 15 groszy za wiersz, po czym staniały do 10 groszy. Cena zmieniała się jeszcze kilkakrotnie, by od 1932 r. wynosić od 30 do 40 groszy. Innym ich celem było powiadamianie czytelników o istniejących firmach katolickich. Redakcja „Niedzieli” zachęcała do kupowania, stosując hasła: „Popierajcie firmy ogłaszające się w »Niedzieli«”, „Ogłaszajcie się w »Niedzieli«”, „Popierajcie firmy ogłaszające się w naszym tygodniku. Ogłoszenia w »Niedzieli« czytają dziesiątki tys. czytelników!”.

Dla uatrakcyjnienia formy i treści „Niedzieli” i zwiększenia sprzedaży czasopisma redakcja postanowiła wydawać samodzielne dodatki. W ciągu czternastu lat ukazywania się tygodnika wydrukowano cztery tytuły dodatków, które były przeznaczone dla specjalnych grup czytelników lub o charakterystycznej tematyce. Jeszcze w 1926 r. 31 października dołączono do „Niedzieli” pierwszy numer „Młodzieży Katolickiej. Okólnik Związku Młodzieży Polskiej Męskiej”. W tym też czasie — 14 listopada ukazała się „Młodzież Katolicka. Miesięcznik poświęco-

---

Asnyka, „Niedziela”, 1927, nr 32, s. 337–338; prace J. Sołdrowskiego — *Pery katolickiej poezji w literaturze polskiej*, „Niedziela”, 1930, nr 30, s. 371–373; *Spowiedź Asnyka*, „Niedziela”, 1931, nr 35, s. 441–442; *Wyznanie wiary nowoczesnego człowieka*, „Niedziela”, 1932, nr 17, s. 197–199, nr 18, s. 208–210; *Religijność Kasprowicza: w 7-mą rocznicę śmierci (d. 2 sierpnia): na tle „Księgi ubogich”*, „Niedziela”, 1932, nr 32, s. 375–376

ny sprawom Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej”. 31 stycznia 1927 r. podtytuł dodatku brzmiał „Okólnik Związku Młodzieży Polskiej”. Połączono wówczas dodatki ukazujące się w 1926 r. Kolejnym chronologicznie dodatkiem były ukazujące się od 2 marca do 29 czerwca 1930 r. czterostronicowe „Częstochowskie Wiadomości Parafialne” redagowane przez ks. Józefa Patrzyka. W 1927 r. redakcja „Niedzieli” zatrudniła na stanowisku pracownicy administracyjnej absolwentkę szkoły handlowej ss. zmartwychwstanek Elżę Burchardównę-Karwowską. 1 stycznia 1931 r. została ona także redaktorką nowego dodatku „Niedziela dla Dzieci”⁶⁸. Pierwszy numer ukazał się 4 stycznia 1931 r. (na stronie tytułowej podano błędną datę 1930). Wyjątkowym dodatkiem był drukowany w latach 1928–1937 z inicjatywy ks. biskupa Kubiny „Kalendarz Jasnogórski”. Stanowił on odrębne wydawnictwo, uznawane jednak za dodatek „Niedzieli”.

Obok dodatków powstających z inicjatywy redakcji „Niedzieli” ukazywały się także czasopisma powstające w parafiach, które kolportowano z tygodnikiem. Ich redaktorami byli proboszczowie lub wikariusze poszczególnych parafii. Były to: „Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne”, „Głos Duszpasterza Parafii Matki Boskiej Anielskiej w Dąbrowie Górniczej”, „Głos Parafialny Parafii św. Rodziny w Częstochowie”, „Kronika Parafialna Kazimierz k. Strzemieszyc”, „Kronika Parafialna Porąbka”, „Wiadomości Parafialne Bobrowniki”, „Wiadomości Parafialne. Dodatek do tygodników »Niedzieli« i »Przewodnika Katolickiego«. Parafia Stary Sielec w Sosnowcu”. „Wiadomości Parafialne. Miesięcznik Informacyjny. Zagórze”, „Wiadomości Parafialne. Miesięcznik Religijno-Społeczny Parafii Nowy Sielec w Sosnowcu”, „Wiadomości Parafialne. Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny Sosnowiec”, „Wiadomości Parafialne Parafii św. Józefa w Strzemieszycach. Dodatek do tygodnika »Niedziela«”, „Życie Parafialne. Parafia Przenajświętszej Trójcy w Będzinie”⁶⁹.

Według ks. Jana Związka ostatni numer przed zamknięciem czasopisma w 1939 r. pochodził z 3 września. Okupant pragnął, by redakcja kontynuowała wydawanie „Niedzieli” w duchu ideologii faszystowskiej.

⁶⁸ W. Mondry, *Pielgrzym-Jubilat: (z okazji 10-lecia „Niedzieli”)*, „Niedziela”, 1936, nr 15, s. 173.

⁶⁹ J. Związek, *Dzieje diecezji częstochowskiej...*, s. 311.

Na szczęście żaden z pracowników „Niedzieli” nie zgodził się na takie plany.

Ks. biskup Kubina nie zrezygnował jednak z zamierzenia dalszego wydawania „Niedzieli”. Udało mu się to tuż po wojnie. Już w lutym 1945 r. zorganizowano nową redakcję tygodnika przy współudziale Zofii Kossak-Szatkovskiej i ks. dr Antoniego Marchewki, nowego redaktora „Niedzieli”⁷⁰. Pierwszy numer nowej edycji tygodnika ukazał się 8 kwietnia 1945 r. Redakcję zamknięto jednak 15 marca 1953 r.⁷¹ „Niedziela” zaczęła ponownie wychodzić dopiero 5 marca 1981 r. Ostatnia już przerwa w dziejach „Niedzieli” była najkrótsza, bo trwała od 15 grudnia 1981 do marca 1982 r.⁷²

„Niedziela” nie była czasopismem wybitnym pod względem treści, jak i formy. Była jednak dużym przedsięwzięciem intelektualnym i finansowym, realizowanym przez grupę osób, mogących liczyć jedynie na własne siły. Pełniła rolę tygodnika „dla wszystkich o wszystkim”. Jej czytelnicy bardzo ją cenili, dzielili się z redakcją swoimi myślami i potrzebami. Tygodnik nie miał wielkich ambicji, lecz chciał służyć pomocą swoim czytelnikom, informować, jednoczyć rodziny, uczyć prawd moralnych, wychowywać w duchu narodowym i katolickim.

„Niedziela” była czasopismem popularnym. Reprezentowała naukę Kościoła i papieża, ale przeznaczona była dla przeciętnego czytelnika. Próbowwała w prosty sposób wyklądać nawet najtrudniejsze zagadnienia religijne. Przekazywała wzory codziennego życia — rodzinnego i towarzyskiego w duchu chrześcijańskim.

---

⁷⁰ Tenże, *Działalność wydawnicza Kurii Diecezjalnej...*, s. 122.

⁷¹ Tamże, s. 124.

⁷² L. Dutkiewicz, *Historia ta zaczęła się w 1926 roku, „Niedziela”, 1986, nr 14, s. 4.*